

Η Διεξαγωγή των Ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας: Ασκήσεις σεισμού σε σχολικά περιβάλλοντα και μελέτη περίπτωσης

Δρ. Ασπασία Καραμάνου, προϊσταμένη Σχεδιασμού Αυτοτελούς Δ/σης Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Αττικής

Στην εργασία αυτή συζητούνται οι υφιστάμενες πρακτικές στην κατάρτιση των ασκήσεων πολιτικής προστασίας, δίνονται συγκεκριμένες κατευθύνσεις για τη διεξαγωγή τους και ειδικά των ασκήσεων σε σχολεία και εξετάζεται ως μελέτη περίπτωσης (case study) σχολική άσκηση σε σεισμικό γεγονός.

1. Περί Ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας

Αποτελούν το βασικό μηχανισμό για τον έλεγχο, τη δοκιμή, την εξάσκηση δίνοντας μαθήματα για τις ενδεδειγμένες συμπεριφορές. Ο ρόλος των ασκήσεων είναι ιδιαίτερα κρίσιμος στην κατάρτιση και την ανάπτυξη των ικανοτήτων των συμμετεχόντων. Δυστυχώς, παρουσιάζονται αρκετές αδυναμίες στον τρόπο που σχεδιάζονται και εκτελούνται οι ασκήσεις. Προβλήματα στην εκτέλεση των ασκήσεων δύναται να υπονομεύσουν περαιτέρω την αξία αυτών (των ασκήσεων).

Ένα πρόβλημα του σχεδιασμού είναι να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ του γνωστού και του άγνωστου. Από την μία πλευρά είναι πολύ σημαντικό να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία για το τι είναι πιθανό να συμβεί. Όμως από την άλλη, η τακτική αυτή δεν προετοιμάζει για τον χειρισμό ασυνήθιστων και απρόβλεπτων γεγονότων. Οι συμμετέχοντες δεν δύναται να δοκιμάσουν τις ικανότητες αλλά αντίθετα σε κάποιες περιπτώσεις τα σενάρια είναι τόσο «τραβηγμένα» που η ενασχόλησή τους με αυτά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ακόμη και ως «χάσιμο χρόνου». Για παράδειγμα, ένα από τα πιο δύσκολα πράγματα που δεν μπορούν να συμβούν κατά τη διάρκεια μιας άσκησης είναι ένας πυροσβέστης ή ένας αστυνομικός να «λυγίσουν ψυχολογικά» από τις επιπτώσεις ενός συμβάντος. Θεωρητικά έχουν εκπαιδευτεί να αισθάνονται ότι μπορούν να το χειριστούν και σε μια άσκηση κανείς δεν μπορεί να ελέγξει τις πιθανές αντιδράσεις τους από ένα απότομο σοκ, όπου αναγνωρίζουν την ανθρώπινη θνησιμότητα. Όμως οι ψυχολογικές επιπτώσεις στο προσωπικό έκτακτης ανάγκης που τους μετατρέπουν σε έμμεσα θύματα των καταστροφών είναι μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να αγνοείται.

Ένα άλλο πρόβλημα του σχεδιασμού είναι η έλλειψη ρεαλισμού, όχι σε σχέση με τα σενάρια αλλά σε σχέση με το τι απαιτείται από τους συμμετέχοντες στην άσκηση. Οι διαδικασίες της άσκησης συνήθως είναι απλοποιημένες σε σύγκριση με το πώς μπορεί στην πραγματικότητα να εξελιχθεί ένα πραγματικό περιστατικό, προκειμένου να είναι σε «συμφωνία» με τους περιορισμούς που τίθενται από το σενάριο (χρονικοί περιορισμοί, περιορισμοί πόρων). Το αποτέλεσμα είναι ότι οι διαχειριστές έκτακτης ανάγκης αποτυγχάνουν να εκτιμήσουν τις πραγματικές ανάγκες που απαιτούνται από ένα πραγματικό συμβάν. Στην εκτέλεση μιας απόλυτα σχεδιασμένης άσκησης όλα λειτουργούν καλά, όμως αυτό δεν συμβαίνει στην πραγματικότητα. Αυτή η έλλειψη ρεαλισμού οφείλεται μερικές φορές στο γεγονός ότι οι ασκήσεις σπάνια πραγματοποιούνται χωρίς εκ

των προτέρων προειδοποίηση και προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων μερών και επιπλέον οι επιπτώσεις τείνουν να κλιμακωθούν σταδιακά, αντί μια καταστροφή να ξεσπάσει ξαφνικά και σε ευρεία κλίμακα. Ξαφνική εμφάνιση απρόβλεπτων περιστατικών παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη πρόκληση για τα οποία η αντιμετώπιση χρειάζεται καλύτερο σχεδιασμό ετοιμότητας. Η υφιστάμενη δομή των ασκήσεων δεν «καλύπτει» τον χειρισμό ακραίων, μεγάλων και σύνθετων προβλημάτων.

Ένα σημαντικό εμπόδιο στην διεξαγωγή των ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας είναι ο φόβος της αποτυχίας. Όχι στην πραγματικότητα αλλά στην άσκηση. Οι περισσότερες ασκήσεις έχουν ένα «κατασταλτικό» ύφος. Οι σχεδιαστές της άσκησης και οι αξιολογητές αυτής έχουν κάποια «λύση σχολείου» στο μυαλό τους που ποτέ δεν αποκαλύπτεται στους συμμετέχοντες της άσκησης. Οι συμμετέχοντες δεν αντιλαμβάνονται εκ των προτέρων ποιες είναι οι προσδοκίες για την επιτυχία της άσκησης και συνεπώς οι στόχοι της άσκησης είναι συχνά ασαφείς. Περαιτέρω τούτο έχει ως αποτέλεσμα οι συμμετέχοντες να λαμβάνουν συγκεκριμένες αποφάσεις κατά τη διάρκεια της άσκησης και να είναι επιφυλακτικοί. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα παρατηρείται η αποφυγή συμμετοχής από το φόβο ή την ντροπή μήπως τα άτομα κάνουν κάποιο λάθος και ελεγχθούν γι αυτό.

Η συχνή έλλειψη αξιολόγησης και αποτίμησης των ασκήσεων, ώστε να μπορούν να εξετασθούν και να διορθωθούν αποτελεί επίσης ένα σημαντικό ζήτημα. Ο φόβος των πιθανών κυρώσεων παρεμποδίζει την ειλικρινή αναφορά. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ανάδειξη των λαθών και των σφαλμάτων, δεν πρέπει να τρομάζουν. Αντίθετα αποτελούν βασικό συστατικό ώστε οι ασκήσεις να μπορούν να χαρακτηρίζονται ως πετυχημένες.

Αυτή η προβληματική κατάσταση δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι συχνά οι ασκήσεις σχεδιάζονται και παραδίδονται από τους εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες τα καθήκοντα των οποίων έχουν να κάνουν κυρίως με επιχειρήσεις Πολιτικής Προστασίας σε τακτικό επίπεδο και όχι με τη βελτίωση της αποδοτικότητας στην απόκριση ενός συμβάντος. Η κατασταλτική αυτή προσέγγιση αποτελεί ακόμη πιο ασφαλή επιλογή σε περίπτωση που οι ασκήσεις αποτελούν εργαλείο για την αξιολόγηση ή την χρηματοδότηση.

Σημαντικές ανισσοροπίες παρατηρούνται επίσης στους στόχους της άσκησης και στο περιεχόμενο του σεναρίου αυτής. Σενάρια χαμηλής πιθανότητας να συμβούν και με κενά σε ότι αφορά τη δοκιμασία της ικανότητας των συμμετεχόντων. Οι ειδικοί συστήνουν στους κρατικούς και τοπικούς φορείς να προσδιορίζουν τη μεγαλύτερη απειλή για τη χωρική τους αρμοδιότητα και την πιο αδύναμη ικανότητα απόκρισης και να καθορίσουν τις δικές τους ανάγκες στην κατάρτιση μιας άσκησης. Η διεξαγωγή πληθώρας ασκήσεων δεν παράγει αποτέλεσμα όταν δεν συνοδεύεται από ευκρινείς και εστιασμένους στόχους.

Άλλο ένα πρόβλημα που εντοπίζεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας των ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας είναι η απουσία των περιφερειακών σχέσεων, δηλαδή όλων εκείνων των αλληλεπιδράσεων και οριζόντιων συνδέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών που λειτουργούν σε μια καταστροφή και απαιτούνται να προσομοιώνονται σε μια άσκηση. Το αποτέλεσμα είναι οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί να αποτυγχάνουν να αντλήσουν ίσως το πιο σημαντικό όφελος από τη διαδικασία της άσκησης. Δηλαδή τις σχέσεις με άλλους φορείς, τις δικαιοδοσίες του με βάση το νομικό πλαίσιο, καθώς και των διαφόρων νομικών κλάδων.

Παράλληλα, είναι πολλοί οι εμπλεκόμενοι που είναι δυνατόν να χάσουν τις ασκήσεις επειδή συμβαίνουν σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας ή της βάρδιας και ασκήσεις συγκεκριμένου τύπου μπορεί να προγραμματίζονται μόνο μια φορά το χρόνο. Επιπλέον, ενώ μπορεί οι ίδιοι οργανισμοί να συμμετέχουν από κοινού σε διάφορες ασκήσεις, οι συμμετέχοντες μπορεί να ποικίλλουν από άσκηση σε άσκηση. Ως αποτέλεσμα τα άτομα μπορεί να έχουν μία «εφάπαξ εμπειρία» και δεν έχουν την ευκαιρία να μάθουν από τα λάθη τους και στη συνέχεια να προσπαθήσουν ξανά. Ακόμη χειρότερα, η άνιση συμμετοχή συχνά σημαίνει ότι οι οργανισμοί χάνουν την ευκαιρία να οικοδομήσουν ισχυρές σχέσεις εμπιστοσύνης.

Συχνό όμως είναι και το φαινόμενο, ειδικά των κρατικών υπαλλήλων, ν' αναφέρουν πόσο θαυμάσια και επιτυχής ήταν η άσκηση και να μην αποκαλύπτουν τα παρουσιαζόμενα προβλήματα. Ως εκ τούτου δημιουργείται η λανθασμένη εικόνα ότι όλα είναι υπό έλεγχο και δεν είναι ρεαλιστικές οι προσδοκίες όταν ένα καταστροφικό περιστατικό συμβεί στην πραγματικότητα και οι οργανισμοί δεν δύνανται να κάνουν χρήση των κατάλληλων πόρων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση αυτού.

2. Άσκηση Σεισμικού Κινδύνου σε σχολική μονάδα - Μελέτη Περίπτωσης (Case Study)

Ακολουθήσαμε μετά από πρόσκλησή της την **Ελληνική Ένωση Έρευνας και Διάσωσης Εθελοντών Αττικής (ΕΕΕΔΕΑ)** σε μια τυπική άσκηση που είχε αναλάβει να κατευθύνει και να οργανώσει σε ένα γυμνάσιο της Δυτικής Αθήνας και είχαμε την ευκαιρία να συλλέξουμε μια σειρά λαθών και παραλείψεων, τόσο στο σχεδιασμό ετοιμότητας της σχολικής μονάδας όσο και κατά την εκτέλεση της άσκησης, τα οποία και αποτέλεσαν το έναυσμα για την συγγραφή του παρόντος.

Σημείωση: Για την καλύτερη κατανόηση της παρούσης ενότητας συνίσταται στο μη εξοικειωμένο αναγνώστη να ανατρέξει πρώτα στην επόμενη ενότητα που ασχολείται με μια συνοπτική περιγραφή των κατευθυντήριων οδηγιών που αφορούν στο σχεδιασμό και την πραγματοποίηση ασκήσεων από σεισμό σε σχολεία.

2.1. Σενάριο και Προετοιμασία της Άσκησης

Το σενάριο της άσκησης περιλάμβανε εκκένωση του σχολείου λόγω σεισμικού γεγονότος και επεισόδιο πυρκαγιάς. Σύμφωνα με αυτό το σενάριο τρεις μαθητές τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια της εκκένωσης και μία μαθήτρια εξ' αυτών εγκλωβίστηκε στις τουαλέτες του σχολείου από στρέβλωση στην κάσα της πόρτας. Επίσης, κατά τη διάρκεια της εκκένωσης άλλο ένα σεισμικό γεγονός έλαβε χώρα.

Καθηγητές και παιδιά γνώριζαν επακριβώς την ημερομηνία της άσκησης, αλλά δεν γνώριζαν τι συμβάντα θα περιλαμβάνονταν στο σενάριο. Το σενάριο ήταν γνωστό μόνο στην Δ/ση της σχολικής μονάδας η οποία και δεν συμμετείχε στην εν λόγω άσκηση του σεισμού (θεωρήθηκε για τις ανάγκες υλοποίησης της άσκησης απύουσα). Λίγες μέρες νωρίτερα είχε πραγματοποιηθεί σχετική ενημέρωση και προετοιμασία του σχολείου από την ΕΕΕΔΕΑ, ανά τάξη.

Σύμφωνα με το σχέδιο του σχολείου, ως προσωρινός χώρος καταφυγής είχε ορισθεί ο προαύλιος χώρος του σχολείου καθώς και παράπλευρος ανοιχτός χώρος.

Τα μέλη της ΕΕΕΔΕΑ κατάρτισαν το σενάριο σύμφωνα με το υπάρχον σχέδιο του σχολείου, ανέλαβαν την υλικοτεχνική υποστήριξη για τη διενέργεια της άσκησης (προετοιμασία

τραυματιών, σειρήνες, καπνογόνα, εκπαιδευτική κούκλα ΚΑΡΠΑ κτλ) και συμμετείχαν στην άσκηση ως ελεγκτές και αξιολογητές αυτής, βοηθοί και σύμβουλοι της Δ/σης του σχολείου. (Φώτο 3 έως 8)

Στην άσκηση συμμετείχαν ως παρατηρητές εκτός από την Πολιτική Προστασία της Περιφέρειας Αττικής και ο υπεύθυνος Πολιτικής Προστασίας του οικείου Δήμου.

Φώτο 3, 4. Ο πρόεδρος της ΕΕΕΔΕΑ, Γ. Κασφίκης δίνει οδηγίες στα μέλη της ομάδας για τις τελικές λεπτομέρειες της άσκησης

Φώτο 5. Ο πρόεδρος της ΕΕΕΔΕΑ, Γ. Κασφίκης δίνει οδηγίες στους μαθητές που θα υποδυθούν τους τραυματίες λίγο πριν από την άσκηση

Φώτο 6, 7. Προετοιμασία των μαθητών που θα υποδυθούν τους τραυματίες (μακιγιάζ προσομοίωσης τραυμάτων)

Φώτο 8. Προετοιμασία για την εικονική διακοπή του ρεύματος (όπως και όλων των δικτύων)

2.2. Προβλήματα

Τα προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά την εκτέλεση της άσκησης εν συντομία έχουν ως εξής:

- Κανείς δεν βοήθησε τους τραυματισμένους μαθητές.
Δεν έγινε καν αντιληπτό ότι έλειπαν από τον προσωρινό χώρο καταφυγής, αφού δεν έγινε σωστά η προβλεπόμενη σύμφωνα με το σχεδιασμό, καταμέτρηση των μαθητών μετά την εκκένωση του σχολείου.
Επίσης, δεν ελέγχθηκαν όλοι οι χώροι του σχολείου (όπως είναι οι τουαλέτες) κατά τη διάρκεια της εκκένωσης.
Σημειώνεται, ότι ο ένας μαθητής ήταν πεσμένος στις σκάλες και άλλη μια μαθήτρια εγκλωβισμένη στις τουαλέτες. (Φώτο 9)
Ο τρίτος μαθητής που ήταν τραυματισμένος αλλά περπατούσε, εκκένωσε το χώρο του σχολείου μαζί με τους υπόλοιπους μαθητές, όμως παρουσιάστηκε πρόβλημα στην

επικοινωνία με τους οικείους του, αφού αποδείχθηκε ότι δεν υπήρξε μέριμνα ώστε να υπάρχει άμεση πρόσβαση σε ενημερωμένη λίστα με τα τηλέφωνα των κηδεμόνων των μαθητών. Επίσης παρατηρήθηκε ότι στον τραυματισμένο μαθητή δεν παρασχέθηκαν πρώτες βοήθειες. Παρατηρήθηκε ελλιπής γνώση στη χρήση των πρώτων βοηθειών και κανείς δεν μερίμνησε για την ύπαρξη κυτίου πρώτων βοηθειών στον προσωρινό χώρο καταφυγής. (Φώτο 10)

Φώτο 9. Ο τραυματισμένος μαθητής παρέμεινε στις σκάλες αφού κανείς από τους καθηγητές δεν αντιλήφθηκε ότι έλειπε από τον προσωρινό χώρο καταφυγής, ούτε βοηθήθηκε κατά την εκκένωση από όσους πέρασαν από δίπλα του

Φώτο 10. Στο επεισόδιο ανακοπής χρησιμοποιήθηκε εκπαιδευτική κούκλα για τους χειρισμούς ΚΑΡΠΑ

- Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις που οι καθηγητές και μαθητές δεν ακολούθησαν την οδηγία «Σκύψε – Καλύψου – Κρατήσου». (Φώτο 11,12)

Φώτο 11. Άποψη της αίθουσας τελετών κατά τη διάρκεια του σεισμού. Καθηγητές και κάποιοι μαθητές δεν ακολούθησαν την οδηγία: Σκύψε – Κρατήσου – Καλύψου

Φώτο 12. Ο υπεύθυνος καθηγητής της τάξης δεν ακολούθησε την οδηγία: Σκύψε – Κρατήσου – Καλύψου

- Η ομάδα των καθηγητών που ήταν επιφορτισμένη να κλείσει τα δίκτυα (ρεύμα, νερό, πετρέλαιο) το έκανε **μόνο** για το δίκτυο της ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΕΕΕΔΕΑ είχε τοποθετήσει σε όλους τους πίνακες ελέγχου των δικτύων κάποια σημειώματα με την οδηγία εικονικής διακοπής τα οποία θα έπρεπε να παραδοθούν στη Δ/ση του σχολείου (Φώτο 13). Παραδόθηκαν μόνο του ρεύματος και δεν παραδόθηκαν του πετρελαίου και του νερού αφού δεν εντοπίστηκαν (άρα δεν κλείστηκαν τα δίκτυα).

Φώτο 13. Σημείωμα εικονικής διακοπής ρεύματος

- Την πυρκαγιά που άναψε στο χώρο του σχολείου (όπως αυτό προβλεπόταν από το σενάριο) δεν προσπάθησε να τη σβήσει κανείς. Η ομάδα πυρασφάλειας του σχολείου δεν εμφανίστηκε και όλοι οι υπόλοιποι, αφέθηκαν απλά να την κοιτούν. (Φώτο 14-15)

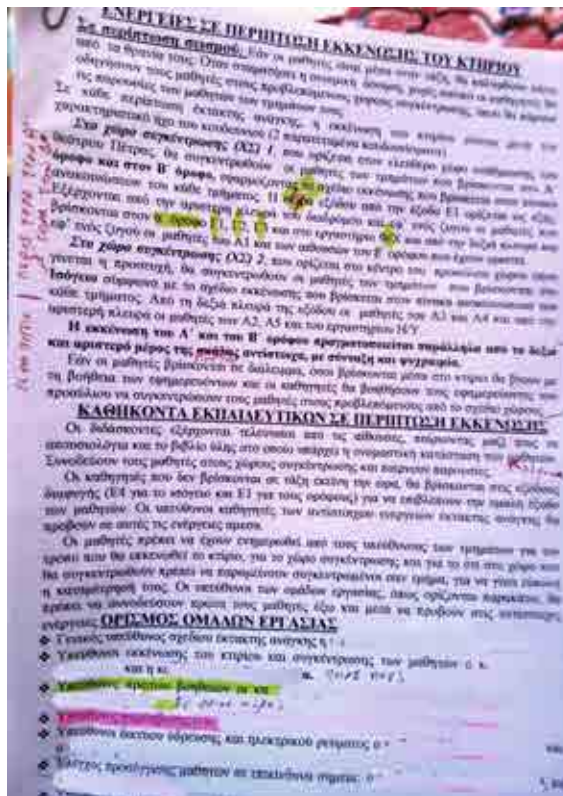
Φώτο 14,15. Πυρκαγιά που άναψε στο χώρο του σχολείου. Ούτε η ομάδα πυρασφάλειας, ούτε και κανείς άλλος έκανε κάτι για την κατάσβεσή της. Μαθητές και καθηγητές παρέμειναν να την κοιτούν.

- Κάποιοι από τους μαθητές που αρχικά οδηγήθηκαν από τους καθηγητές τους στον προαύλιο χώρο του σχολείου, εν συνεχεία οδηγήθηκαν στον έτερο προκαθορισμένο χώρο. Όμως κατά τη μεταφορά τους επιλέχθηκε οι μαθητές να διαβούν μια επικίνδυνη διαδρομή δίπλα από τους τοίχους του σχολείου και όχι μια άλλη ασφαλέστερη. Σημειώνεται δε, ότι κατά τη διάρκεια που έμειναν στον προαύλιο χώρο κάποιοι μαθητές στέκονταν πολύ κοντά στους εξωτερικούς τοίχους του σχολείου και ο κίνδυνος στον οποίο εξέθεταν τον εαυτό τους από πιθανή πτώση συντριμμίων δεν έγινε αντιληπτός από τους ίδιους τους μαθητές, αλλά έγινε αντιληπτός από καθηγήτρια που βρισκόταν στο χώρο. (Φώτο 16)

Φώτο 16. Μια ομάδα μαθητών μετακινείται από τον προαύλιο χώρο του σχολείου σε άλλο προσωρινό χώρο καταφυγής ακολουθώντας μια επικίνδυνη πορεία που τους εκθέτει σε πτώσεις ερειπίων από το σχολικό κτίριο

- Το σχέδιο εκκένωσης του σχολείου ήταν ελλιπές και παρουσίαζε πολλά λάθη κυρίως ως προς τον τρόπο εκκένωσης που δεν ήταν σύμφωνος με τις προδιαγραφές (π.χ. η μακρύτερη στις σκάλες αίθουσα εκκένωνε πρώτη ή δεν υπήρχε σχεδιασμός ως προς την προτεραιότητα των ορόφων). (Φώτο 17)
- Κάποιοι καθηγητές που εκείνη την στιγμή δεν είχαν μάθημα δεν συμμετείχαν στην άσκηση. Προτίμησαν να παραμείνουν στο γραφείο των καθηγητών.
- Μετά την εκκένωση της σχολικής μονάδας και της αποτίμησης της κατάστασης δεν ανατέθηκε σε κανέναν από το προσωπικό του σχολείου ο ρόλος του «αγγελιοφόρου». Διευκρινίζεται ότι αν και δεν προβλεπόταν από το σχέδιο του σχολείου, η ΕΕΕΔΕΑ είχε τις προηγούμενες ημέρες επιστήσει την προσοχή ότι σε περίπτωση διακοπής των τηλεφωνικών συνδέσεων θα πρέπει να ανατεθεί σε κάποιον από το προσωπικό του σχολείου η ενημέρωση των αρμόδιων φορέων (δήμος, ΕΛΛΑΣ, περιφέρεια κτλ) για την υφιστάμενη κατάσταση.

Φώτο 17. Το Σχέδιο Εκκένωσης του σχολείου ήταν ελλιπές με πολλά λάθη.

2.3. Συζήτηση

Οι μαθητές γενικά ανταποκρίθηκαν με υπευθυνότητα και ωριμότητα και οι εντυπώσεις τους από την εμπειρία της άσκησης, όπως αυτές κατεγράφησαν, υπήρξαν αρκετά θετικές. (Φώτο 18, 19, 22)

Μετά το πέρας της άσκησης ακολουθήθηκε η διαδικασία της αξιολόγησης αυτής. Στην απενημέρωση της άσκησης τονίστηκαν όχι μόνο οι οργανωτικές δυσλειτουργίες και τα σφάλματα κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της, αλλά και τα θετικά που αποκομίστηκαν από αυτήν. Η αποτίμηση των σφαλμάτων και των λαθών έγινε και καταγράφηκε από τους ίδιους τους καθηγητές που συμμετείχαν στην άσκηση υπό την «διακριτική» καθοδήγηση της ΕΕΕΔΕΑ. (Φώτο 23-26)

Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανωτέρω case study περίπτωση είναι μια χαρακτηριστική και συνήθη περίπτωση έλλειψης **κουλτούρας έκτακτης ανάγκης**, καθώς και της αντίληψης των ατόμων σε κίνδυνο όπως είναι ο σεισμός, η οποία χαρακτηρίζεται από **δυσπιστία** και **άρνηση**. Οι άνθρωποι έχουν ισχυρές αντιδράσεις επιβίωσης σε μία κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Δυστυχώς όμως σε καταστάσεις υψηλής πίεσης και αβεβαιότητας λαμβάνουν λανθασμένες αποφάσεις, όπως ένα ελάφι παγώνει στους προβολείς, δηλαδή κατά τη χειρότερη δυνατή στιγμή, ακόμη και αν το πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν είναι πλήρως δομημένο. Οι άνθρωποι κάτω από πίεση δεν μπορούν να εκτελέσουν απλά μαθηματικά προβλήματα ή να θυμηθούν μια σειρά από λέξεις. Η συνεργατική σκέψη μεταξύ των μελών μιας ομάδας αξιολογείται θετικά στην επεξεργασία πολλαπλών πληροφοριών για την αντιμετώπιση σύνθετων προβλημάτων. Στην προκειμένη

περίπτωση αν οι καθηγητές ένιωσαν πίεση και στρες κατά τη διάρκεια της άσκησης με αποτέλεσμα σωρεία λαθών και παραλείψεων, σε ένα πραγματικό σεισμικό γεγονός τα αποτελέσματα θα ήταν καταστροφικά.

Η εκπαίδευση καλύπτει πολλές πτυχές συμπεριλαμβανόμενων και των ασκήσεων. Ένας από τους καλύτερους τρόπους για να μπορέσει το μυαλό να λειτουργήσει υπό πίεση είναι η εκ των προτέρων πρακτική. Όσο περισσότερο προετοιμασμένο είναι το άτομο τόσο λιγότερο θα πανικοβληθεί όταν τα πράγματα πάνε στραβά. Όμως, θα πρέπει να ασκηθούν σε αυτό αφού δεν αρκεί απλά να γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν.

Φώτο 18. Η εκκένωση των σχολικών τάξεων έγινε με γρήγορα βήματα χωρίς τα παιδιά να τρέχουν και να σπρώχνονται

Φώτο 19, 20, 21. Κατά τη διάρκεια επόμενης σεισμικής δόνησης που σύμφωνα με το σενάριο έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της εκκένωσης, οι μαθητές τήρησαν τις προβλεπόμενες κατευθυντήριες οδηγίες (έσκυψαν εκεί που βρίσκονταν και προστάτεψαν με τα χέρια το κεφάλι τους)

Φώτο 22. Οι εντυπώσεις των μαθητών από την εμπειρία τους στην άσκηση εκκένωσης του σεισμού υπήρξαν θετικές

Φώτο 23, 24, 25. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση και αποτίμησης της άσκησης σεισμού στη σχολική μονάδα μετά το πέρας αυτής. Θετικές και αρνητικές παρατηρήσεις εξήχθησαν και κατεγράφησαν από τους ίδιους τους συμμετέχοντες καθηγητές.

3. Πώς να διεξάγεται μια άσκηση (drill) σεισμού σε ένα σχολείο

3.1. Εισαγωγή

Είναι σημαντικό να προσανατολίζονται οι άνθρωποι στην σεισμική ετοιμότητα, προκειμένου να είναι ενημερωμένοι σχετικά με τι πρέπει να κάνουν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από ένα σεισμό. Κατά τη διάρκεια ενός σεισμού, τα παιδιά της σχολικής ηλικίας ανήκουν στην πιο ευάλωτη ομάδα του πληθυσμού. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό για τους διευθυντές των σχολείων και τους εκπαιδευτικούς να ενημερωθούν για το πώς θα πρέπει να διεξάγουν σωστά μία άσκηση (drill) σεισμού. Οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που θα καθοδηγήσουν τους μαθητές. Είναι αυτοί που θα διδάξουν τους μαθητές πώς να προστατεύουν τον εαυτό τους. Η διεξαγωγή μίας άσκησης σεισμού απαιτεί προγραμματισμό και σχεδιασμό της διαδικασίας εκκένωσης, καθώς και τον προσανατολισμό τόσο των καθηγητών όσο των μαθητών για το πώς να κάνουν την άσκηση σεισμού. Οι ασκήσεις σεισμού είναι απλές και εύκολες στην υλοποίησή τους. Απαιτούν μόνο τον αρχικό προγραμματισμό και τη συνεχή πρακτική.

Η διεξαγωγή μίας άσκησης σεισμού είναι διαφορετική από εκείνη της φωτιάς. Στην άσκηση φωτιάς ο ήχος του κουδουνιού/σειρήνα είναι συνεχής προκειμένου να υποδηλώσει την εξέλιξη της φωτιάς και όλοι οι συμμετέχοντες θα πρέπει άμεσα να εκκενώσουν το κτίριο, εξασφαλίζοντας την ασφάλειά τους. Σε μία άσκηση σεισμού, ο ήχος του κουδουνιού/σειρήνας υποδηλώνει ότι μια δυνατή δόνηση συμβαίνει και το έδαφος τρέμει εμποδίζοντας τους ανθρώπους να στέκονται και να κινούνται. Η μετακίνηση των ατόμων κατά τη διάρκεια της δόνησης μπορεί να προκαλέσει βλάβες υγείας από τα συντρίμια που μπορεί να πέφτουν από το κτίριο ή από πτώσεις οφειλόμενες σε αστάθεια του εδάφους. Όσο η δόνηση συνεχίζεται κανείς δεν πρέπει να βγει από το κτίριο.

Στόχοι

1. Να εξασφαλισθεί η ασφάλεια των μαθητών, καθηγητών και λοιπού προσωπικού κατά τη διάρκεια και μετά από έναν επιζήμιο σεισμό.
2. Να βοηθήσει τους καθηγητές και τις ομάδες δράσης που αυτοί συνιστούν να σχεδιάσουν ένα συγκεκριμένο σχέδιο αντιμετώπισης του σχολείου για τους σεισμούς.
3. Την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, του προσωπικού του σχολείου και των μαθητών για το πώς μπορούν να αναλάβουν κατάλληλες δράσεις και σωστές αντιδράσεις κατά τη διάρκεια ενός σεισμού.

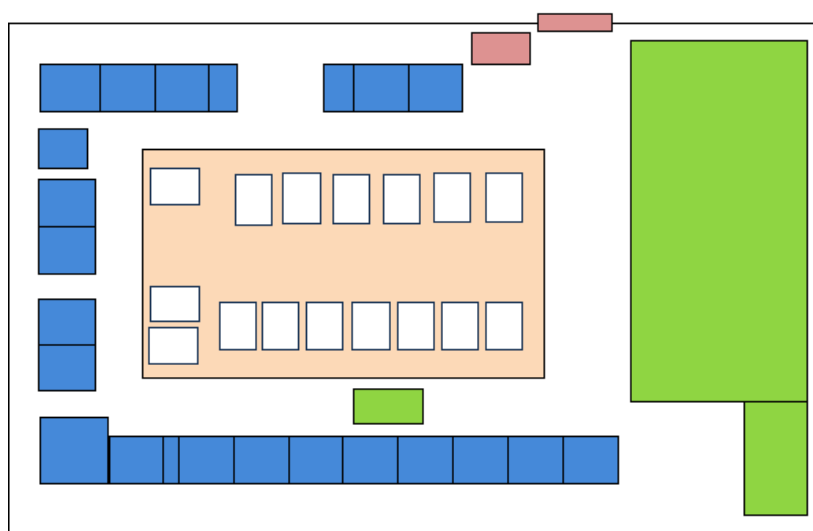
3.2. Στάδια υλοποίησης μίας άσκησης σεισμού

Στάδιο 1^ο : Προγραμματίστε / Οργανώστε την άσκηση σεισμού

Α. Καθορίστε μία Σχολική Επιτροπή Διαχείρισης των Καταστροφών /ΣΕΔΚ η οποία θα αποτελείται από διάφορες **ομάδες με ειδικά καθήκοντα** (π.χ. Ομάδα Πρώτων Βοηθειών, Ομάδα Πυρασφάλειας, Ομάδα Εκκένωσης, Ομάδα Επικοινωνίας, Ομάδα υποστήριξης ΑΜΕΑ), **καθορίστε το Γενικό Συντονιστή και εκπαιδεύστε τους στα καθήκοντά τους.**

Αξιολόγηση του σχολείου από τα μέλη της ΣΕΔΚ

1. Συλλέξτε τις ακόλουθες διατιθέμενες ετήσιες πληροφορίες: συνολικός αριθμός μαθητών (ανά αίθουσα και ανά όροφο), καθηγητές και προσωπικό και αναγνωρίστε τους μαθητές και τους καθηγητές με ειδικές ανάγκες (άρρωστοι, ανάπηροι) και τη θέση τους.
2. Αποκτήστε την πιο πρόσφατη διάταξη με τους χώρους του σχολείου (σκαρίφημα ή σχέδιο κάτοψης). Χρησιμοποιείστε το για να εντοπίσετε τους ανοιχτούς χώρους και να καθορίσετε το συνολικό εμβαδό του διαθέσιμου χώρου που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως «περιοχή για προσωρινό καταφύγιο». Καθορίστε πόσα άτομα μπορούν να καταλάβουν αυτό το χώρο (είναι επαρκής για το συνολικό αριθμό των μαθητών και των καθηγητών;).
3. Αποκτήστε μία κάτοψη του κτιρίου ανά όροφο που να δείχνει που είναι οι αίθουσες, οι διάδρομοι τα κλιμακοστάσια και τα σημεία εξόδου. (Είναι το πλάτος του διαδρόμου αρκετά μεγάλο για να φιλοξενήσει τη ροή της κυκλοφορίας κατά τη διάρκεια μιας έκτακτης ανάγκης;).

Φώτο 1. Σκαρίφημα ορόφου

Β. Τα μέλη της ΣΕΔΚ θα πρέπει να εντοπίσουν τα ασφαλή και μη ασφαλή σημεία μέσα στο χώρο του σχολείου.

1. Παρατηρήστε τις επικίνδυνες περιοχές εντός των σχολικών χώρων και τις επικίνδυνες συνθήκες που μπορεί να υπάρχουν και δεν έχουν παρατηρηθεί από πριν. Αυτά θα πρέπει να καταγραφούν (π.χ. ασταθή αντικείμενα ή τη δομές, κατάσταση των γραμμών μεταφοράς ενέργειας, στενά σοκάκια ανάμεσα σε κτίρια, ανελκυστήρες, διάδρομοι είναι πολύ στενοί, μπλοκαρίσματα υπάρχουν κατά μήκος των διαδρόμων και των σημείων εξόδου κτλ).

Στάδιο 2^ο : Αναπτύξτε ένα Σχέδιο Εκκένωσης του σχολείου για σεισμό

Μετά τον εντοπισμό των ασφαλών και μη ασφαλών σημείων, το επόμενο βήμα είναι να αναπτυχθεί το Σχέδιο Εκκένωσης του σχολείου για σεισμό.

1. Το Σχέδιο Εκκένωσης του σχολείου για σεισμό θα πρέπει να προβλέπει τη χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων ανοικτών χώρων που είναι δίπλα στο κτίριο και αξιολογούνται ως ασφαλείς από την πτώση των συντριμμιών ή άλλων υλικών που μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμούς στο μαθητή.
2. Προσδιορίστε αν υπάρχει επαρκής ανοιχτός χώρος για όλους.
3. Υπολογίστε τον αριθμό των μαθητών και ορίστε μια συγκεκριμένη ανοικτή περιοχή για τον προσωρινό χώρο καταφυγής.
4. Για την διαδικασία της εκκένωσης ανά τάξη χρησιμοποιήστε τη διαθέσιμη κάτοψη. Αρχικά όλα τα σημεία εξόδου, τα πλησιέστερα στις αίθουσες διδασκαλίας θα πρέπει να προταθούν ως διαδρομές εξόδου, υποθέτοντας ότι είναι βατοί μετά από το σεισμό.
5. Καθορίστε τη ροή της κυκλοφορίας από κάθε αίθουσα και τη σειρά εξόδου ανά τμήμα κατά μήκος των διαδρομών, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες για τον πραγματικό αριθμό των μαθητών ανά αίθουσα και οριοθετημένη περιοχή εκκένωσής τους.
6. Υποδείξτε με βέλη τη ροή των μαθητών που εκκενώνουν και βγαίνουν από κάθε αίθουσα και καταγράψτε την τελική διαδρομή εκκένωσης από το σεισμό για τους μαθητές υπολογίζοντας τους δασκάλους και το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου.
7. Προετοιμάστε το κυτίο Πρώτων Βοηθειών και το κυτίο Επιβίωσης από σεισμό (φακό που λειτουργεί με μπαταρία, ραδιόφωνο, νερό, σχοινί, κουβέρτα, σπέρτα, εργαλεία όπως πένσα και σφυρί).

Στάδιο 3^ο :Βασικές Κατευθύνσεις πριν από τη διεξαγωγή της άσκησης σεισμού

A. Προετοιμάστε τους μαθητές μία εβδομάδα πριν από την προγραμματισμένη ημέρα της άσκησης για σεισμό. Για κάθε τάξη ο υπεύθυνος καθηγητής θα πρέπει να κάνει τα εξής:

1. Να αφιερώσει ένα χρονικό διάστημα διδασκαλίας μαθήματος με θέμα τους σεισμούς: τι είναι, πως και γιατί συμβαίνουν, τι θα πρέπει να κάνουν οι μαθητές πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από ένα σεισμό.
2. Να διεξάγει μια δραστηριότητα παρατήρησης στην τάξη:
 - Σχεδίαση μίας κάτοψης της τάξης (*θρανία, γραφείο του καθηγητή, ντουλάπια κτλ*)
 - Αναγνώριση των ασφαλών σημείων της τάξης (*θρανία, γραφεία κτλ*)
 - Αναγνώριση των επικίνδυνων σημείων της τάξης (*γυάλινα παράθυρα, ράφια με βιβλία, μηχανήματα, έπιπλα που μπορεί να ανατραπούν, βαριά αντικείμενα που δεν είναι στερεωμένα καλά κτλ*)
 - Ενθάρρυνση των μαθητών να λάβουν μέτρα για την άρση αυτών των επικινδυνοτήτων
3. Παρουσίαση στους μαθητές των προτεινόμενων διαδρομών εκκένωσης που έχουν καταρτιστεί.
4. Παρουσίαση στους μαθητές του προσωρινού ανοιχτού χώρου που θα καταφύγουν μετά την εκκένωση.

B. Η κύρια ανησυχία κατά τη διάρκεια μιας εν εξελίξει δόνησης είναι πώς να προστατεύσει ο καθένας τον εαυτό του.

1. Δώστε συγκεκριμένες οδηγίες για το **τι πρέπει οι μαθητές να κάνουν κατά τη διάρκεια ενός σεισμού**.
 - Σκύψε – Καλύψου – Κρατήσου (Φώτο 2)
 - Προσοχή στην πτώση αντικειμένων
 - Ηρεμία και όχι πανικός

Φώτο 2. Η οδηγία Σκύψε – Καλύψου –Κρατήσου

2. Δώστε συγκεκριμένες οδηγίες για το **τι πρέπει να κάνουν οι μαθητές αμέσως αφού η δόνηση σταματήσει** :
 - Παραμείνετε σε εγρήγορση
 - Ακούτε τις οδηγίες του καθηγητή
 - Περιπατήστε έξω με έναν τακτικό τρόπο
 - Όταν θα περπατάτε κατά μήκος των διαδρόμων στην πλησιέστερη έξοδο του κτιρίου, μείνετε σε εγρήγορση και προσέξτε για τυχόν πτώσεις συντριμμίων
 - ΜΗΝ ...τρέχετε, ΜΗΝ σπρώχνετε, ΜΗΝ συζητάτε, ΜΗΝ γυρίζετε πίσω, ΜΗΝ πάρτε τα πράγματά σας μαζί
 - Ήσυχα αλλά γρήγορα προχωρήστε στην καθορισμένη περιοχή καταφυγής και περιμένετε περαιτέρω οδηγίες από τους καθηγητές σας
 - ΜΗΝ επιστρέψετε πίσω στο σχολείο. Το κτίριο θα πρέπει να επιθεωρηθεί από μηχανικούς για πιθανές ζημιές από το σεισμό. Παραμείνετε στον ανοιχτό χώρο καταφυγής και περιμένετε τους γονείς και κηδεμόνες σας να σας πάρουν.

Στάδιο 4^ο: Πραγματική διεξαγωγή Άσκησης Σεισμού

1. Πριν από την προγραμματισμένη άσκηση, ενημερώστε αρμοδίως σχετικά με τη διεξαγωγή της άσκησης.
2. Προσδιορίστε παρατηρητές για κάθε σημείο εξόδου του κτιρίου και της εκκένωσης, οι οποίοι θα καταγράψουν τα σχόλια και τις παρατηρήσεις τους τα οποία θα αξιοποιηθούν εν συνεχεία, κατά τη διάρκεια της αποτίμησης της άσκησης.
3. Για μία Ρεαλιστική Άσκηση:
 - Υποθέσεις- Παραδοχές:
 - Η διάρκεια της δόνησης καθορίζεται με αντίστοιχη διάρκεια σειρήνας / κουδουνιού (περίπου 1-λεπτό)
 - Το άτομο δεν μπορεί να σταθεί
 - Το κτίριο μπορεί να έχει υποστεί βλάβη αλλά όχι κατάρρευση
 - Πιθανή πτώση αντικειμένων, συμπεριλαμβανόμενων και των τζαμιών
 - Η εξωτερική βοήθεια δεν θα είναι άμεσα διαθέσιμη για αρκετές ώρες. Η αυτοβοήθεια απαιτείται
 - Πιθανοί τραυματισμοί, φόβος και πανικός ανάμεσα στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς
 - Δώστε οδηγίες / επαναλάβετε τι θα πρέπει οι μαθητές να κάνουν
 - Μόλις η σειρήνα/κουδούνι ακουστεί κάντε τις κατάλληλες και αναμενόμενες δράσεις
 - Οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια που ακούγεται ο ήχος της σειρήνας/κουδούνι θα πρέπει να εκτελέσουν την οδηγία: **Σκύψε – Καλύψου – Κρατήσου**
 - Μετά από την παύση της σειρήνας/κουδουνιού, οι μαθητές θα πρέπει ήσυχχα να βγουν από την αίθουσα και να κατευθυνθούν στον προσχεδιασμένο προσωρινό χώρο καταφυγής

3.3. Φάσεις μίας Άσκησης Σεισμού

Φάση 1. Συναγερμός

Ένα προ-καθορισμένο σήμα όπως σειρήνα / κουδούνι πρέπει να είναι γνωστό σε όλους. Κατά τη διάρκεια της άσκησης, η σειρήνα / κουδούνι δείχνει σεισμό / δόνηση. Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ειδοποιηθούν από αυτό το σήμα.

Φάση 2. Απόκριση

Ενώ η σειρήνα / κουδούνι είναι σε εξέλιξη, ο καθένας θα πρέπει να απομακρυνθεί κοντά από τα παράθυρα, γυαλί ή φωτιστικά σώματα. Σε αυτή τη φάση, ο καθένας θα πρέπει να εκτελέσει την οδηγία: Σκύψε – Καλύψου - Κρατήσου κάτω από γραφεία, τραπέζια ή καρέκλες. Παραμένουν σε αυτή τη θέση μέχρι οι «δονήσεις» να σταματήσουν.

Φάση 3. Εκκένωση

Μόλις οι «δονήσεις» σταματήσουν, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές θα πρέπει να εκκενώσουν το κτίριο του σχολείου χρησιμοποιώντας τις προσχεδιασμένες διαδρομές εκκένωσης.

Φάση 4. Συλλογή

Στο συγκεκριμένο χώρο προσωρινής καταφυγής, οι μαθητές θα πρέπει να ομαδοποιούνται ανάλογα με την τάξη στην οποία ανήκουν.

Φάση 5. Καταμέτρηση

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ελέγξουν, να καταμετρήσουν μαθητές, καθηγητές και λοιπό προσωπικό για να βεβαιωθούν ότι δεν λείπει κανένας.

Φάση 6. Αποτίμηση

Η αξιολόγηση της άσκησης πρέπει να διεξάγεται εν θερμώ, δηλαδή άμεσα μετά το πέρας αυτής για να διαπιστωθούν συγκεκριμένα προβλήματα που ανέκυψαν κατά τη διάρκεια των ασκήσεων και πώς αυτά μπορεί να διορθωθούν σε μελλοντικές ασκήσεις σεισμού. Σε δεύτερο χρόνο η έκθεση των απόψεων όλων των συμμετεχόντων στην άσκηση θα πρέπει να ενθαρρύνεται, προκειμένου να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα.

3.4. Ο ρόλος του ΟΑΣΠ και του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι μία από τις πρώτες προτεραιότητες του Ο.Α.Σ.Π., ώστε αυτοί με τη σειρά τους να μπορούν να ενημερώσουν τους συναδέλφους τους και τους μαθητές τους και να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου στο χώρο του σχολείου. Στο πλαίσιο της συνεργασίας του Ο.Α.Σ.Π. με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ο Οργανισμός, επικαιροποίησε το 2015, ένα πλήρες και ολοκληρωμένο **"Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στις Σχολικές Μονάδες - 2015"** (eBook) και το έστειλε στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Στόχος του μνημονίου είναι να υπάρχει ένα πρότυπο σχέδιο πάνω στο οποίο να μπορούν να βασιστούν οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων της χώρας για να συντάξουν το σχέδιο του σχολείου τους. Παράλληλα προτάθηκε από τον Ο.Α.Σ.Π. να πραγματοποιείται η πρώτη από τις τρεις προβλεπόμενες ασκήσεις ετοιμότητας στις σχολικές μονάδες της χώρας ενόψει της Διεθνούς Ημέρας Πρόληψης Επιπτώσεων Καταστροφών (13η Οκτωβρίου). Η πρόταση αυτή ήδη υιοθετήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Παράλληλα, διοργανώνει συνεχώς, σε συνεργασία με τους Υπεύθυνους Αγωγής Υγείας και τους Υπεύθυνους Σχολικών Δραστηριοτήτων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σεμινάρια ανά περιφερειακή ενότητα με θέμα: «Αντισεισμική Προστασία Σχολικών Μονάδων». Τα σεμινάρια αυτά απευθύνονται στους Διευθυντές των σχολικών μονάδων και στους εκπαιδευτικούς που έχουν οριστεί ως υπεύθυνοι για τη σύνταξη των σχολικών σχεδίων έκτακτης ανάγκης με στόχο τη διαρκή ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευσή τους σε θέματα διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου στις σχολικές μονάδες.

Από το Υπουργείο Παιδείας δόθηκε εκ των προτέρων έγκριση συμμετοχής για τους Διευθυντές όλων των σχολείων της χώρας και τους εκπαιδευτικούς που έχουν οριστεί ως

υπεύθυνοι για τη σύνταξη του Σχολικού Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης για Σεισμό, σε οποιαδήποτε ημερίδα ή επιμορφωτικό σεμινάριο διοργανώνεται από τον Ο.Α.Σ.Π. και αναρτήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό του Ο.Α.Σ.Π. στη Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, προκειμένου να αξιοποιηθεί από την εκπαιδευτική κοινότητα.

Κλείνοντας το παρόν, θα ήθελα να ευχαριστήσω την ΕΕΕΔΕΑ όχι μόνο για την άψογη σχεδίαση και προετοιμασία της άσκησης που υλοποιήθηκε, αποδεικνύοντας το υψηλό επίπεδο κατάρτισης των μελών της, αλλά κυρίως για την συνεχή διάθεση τους για προσφορά, ακόμη και σε βάρος των ατομικών τους υποχρεώσεων.

Η ΕΕΕΔΕΑ είναι μια Εθελοντική Οργάνωση (ΕΟ), ενταγμένη στο Μητρώο Εθελοντικών Οργανώσεων της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας με αριθμ. μητρώου 53/2008. Η ως άνω ΕΟ δραστηριοποιείται στον τομέα πολιτικής προστασίας και ειδικότερα στην προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών δηλαδή σεισμών, αποκλεισμών (χιόνια, πλημμύρες κα) πυρκαγιών, μαζικών καταστροφών ή ατυχημάτων, έρευνας αγνοούμενων. Παράλληλα, η ΕΕΕΔΕΑ έχει λάβει επίσημη κρατική έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων για την είσοδο των μελών της σε σχολικές μονάδες της Π/θμιας και Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης για την ενημέρωση των μαθητών και μαθητριών σε θέματα: Α΄ Βοηθειών, Βασικών Αρχών πυροπροστασίας και Βασικών αρχών προστασίας από σεισμούς.

Φώτο 26. Ο πρόεδρος, τα μέλη της ΕΕΕΔΕΑ και οι εκπρόσωποι της Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Αττική, μετά το πέρας της άσκησης